

INNSPILL TIL STRATEGI FOR FOLKEMUSIKK OG FOLKEDANS

Folkemusikken og folkedansen står sterkt i Innlandet. Musikken og dansen - tradisjonen og kulturuttrykket - holdes i hevd og utvikles av profesjonelle utøvere, amatører, spel- og dansarlag, dansekompanier, arrangører av kappleiker, festivaler, kurs og seminarer, kulturskoler, musikklinjer og enn så lenge landsline for folkemusikk på Vinstra.

Museene i Innlandet er en stor aktør innen forvaltning av privatarkiv, og det finnes fem folkemusikkarkiv tilknyttet museer i fylket. Disse er Valdres folkemusikkarkiv, Valdresmusea, Tradisjonsmusikkarkivet Mjøsmuseet, Folkemusikkarkivet for Sør- og Midt- Gudbrandsdalen, Gudbrandsdalsmusea, Folkemusikkarkivet for Nord- Gudbrandsdalen, Gudbrandsdalsmusea og Hedmark Musikkarkiv, Anno Museum. Folkemusikkarkivene i det tidligere Oppland er knyttet til Opplandsarkivet, og fylkeskommunen bidrar i stor grad til satsingen på privatarkivarbeidet i fylket gjennom finansiering av Opplandsarkivets sekretariat og driftsmidler til Hedmark Musikkarkiv. Dette er særegent for Innlandet, og øvrige folkemusikkarkiv i Norge har andre organiserings- og finansieringsordninger.

Folkemusikkarkivene bevarer og formidler et unikt folkemusikk - og folkedansmateriale fra Innlandet, samtidig som de dokumenterer og samler inn materialet fra det levende og pulserende folkemusikk- og folkedansmiljøet i fylket. For nevnte museer er det viktig å styrke og utvikle arbeidet ved folkemusikkarkivene, og det er svært gledelig at Kulturdepartementet ønsker å utarbeide en strategi for folkemusikk og folkedans samt at feltet er invitert til å komme med innspill. Det takker vi for.

Dette innspillet vil peke på behovet for et nytt nasjonalt forankret fagsystem og digital infrastruktur for folkemusikkarkivene i Norge, og at folkemusikkarkivene i kraft av å bidra til en helhetlig samfunnsdokumentasjon og å være arenaer for kunnskap- og kompetanseutveksling, har en viktig samfunnsrolle som må tydeliggjøres og styrkes.

Folkemusikkarkivene trenger et nytt fagsystem

Opplandsarkivet, i samarbeid med Norsk senter for folkemusikk og folkedans, har i lengre tid sett behovet og vært pådriver for et nytt nasjonalt forankret fagsystem og en ny digital infrastruktur for folkemusikkarkivene i Norge.

Flertallet av de norske folkemusikkarkivene bruker fagsystemet Fiol som eies og driftes av Folkemusikens hus i Rättvik i Sverige, men arkivene er varslet at videre drift og utvikling vil avvikles i nær fremtid. Dette medfører en meget sårbar og høyst usikker drift for folkemusikkarkivene. Det er også et faktum at Fiol fremstår som et foreldet fagsystem. Med dagens teknologi kan det utarbeides et fagsystem og digitale løsninger som er hensiktsmessige, robuste, fremtidsrettede og kompatible med andre fagsystemer.

Et godt fagsystem er helt grunnleggende og avgjørende for forvaltning, tilgjengeliggjøring og formidling av materialet som finnes ved folkemusikkarkivene. Nasjonalbiblioteket har sagt at de ønsker å ta ansvar for å utvikle et fagsystem for folkemusikkarkivene, men at de trenger et mandat for å kunne utføre arbeidet. I strategiarbeidet for folkemusikk og folkedans mener vi det er viktig at departementet merker seg og forstår behovet for et nytt fagsystem, og at Nasjonalbiblioteket er en meget sentral og relevant aktør for arbeidet med å utvikle og drifte et nasjonalt forankret fagsystem for folkemusikkarkivene i Norge.

Nasjonalbiblioteket har tidligere fått ansvar for å digitalisere kulturarven og Arkiverket skal arbeide med å finne gode fellesløsninger for lagring og publisering av digitalisert og digitalt skapt

arkivmateriale. Vårt synspunkt er at utviklingen av et nytt fagsystem for folkemusikkarkivene må ses i sammenheng med disse prosessene. Det digitaliserte materialet vil øke i volum og føre til et behov for stor lagringskapasitet. Av den grunn er det viktig å ha et godt fagsystem der metadata er satt i system for at materialet skal kunne gjenfinnes, brukes, og formidles til publikum. Vi trenger gode, stabile og moderne fagsystemer som bidrar til å sikre informasjonen vi har og tilegner oss om folkedansen og folkemusikken.

Folkemusikkarkivenes samfunnsrolle

Folkemusikkarkivene forvalter et unikt og sårbart materiale, og arkivbestandens kompleksitet krever både bredde - og spisskompetanse for å kunne håndtere materialet, tolke konteksten det er skapt i og formidle innholdet. Arkivarenes kunnskap og kompetanse er svært relevant for aktører innen folkemusikk og folkedans, utdanningsinstitusjoner, forskningsmiljøer og andre som benytter materialet.

Å dokumentere folkemusikk og folkedansmiljøets utøvende virksomhet er også en viktig oppgave for folkemusikkarkivene. Dette materialet er et øyeblikksbilde samtidig som det gir uvurderlig kunnskap om hvordan tradisjonsuttrykk utvikles og i hvilke sammenhenger det utøves. Ethvert uttrykk som er utført i samtid, vil på grunn av den komparative faktoren være av betydning for tradisjons uttrykk i fortid og fremtid. Denne prosessen bidrar til å holde materialet og tradisjonen levende.

Folkemusikkarkivene er ikke bare rene depotinstitusjoner. De er også en viktig arena for kunnskapsutvesking og kompetansebygging, lokalt, nasjonalt og internasjonalt. I møte med aktører fra eget eller andre fagfelt synliggjøres den særegne lokale kompetansen som bidrar til å styrke og aktualisere arkivens relevans for publikum og samarbeidende aktører. Fra et museumspektiv bidrar disse arenaene og kompetansen til at museene besitter en betydelig unik kunnskap og kompetanse som det er viktig at myndighetene anerkjenner.

Museene i Innlandet satser på privatarkiv, og søker å være ledende i arbeid med privatarkiv i museer, herunder også folkemusikkarkivene. Arbeidet utføres etter Riksarkivarens retningslinjer for privatarkiv. Arkivverket har utarbeidet en nasjonal strategi for privatarkivarbeidet, 2019-2023, og vi ser det som hensiktsmessig at arbeidet med strategien for folkemusikk og folkedans ses i lys av denne strategien. Vi ønsker å påpeke at folkemusikkarkivene er en viktig del av arkivsektoren og arbeidet med privatarkiv, og at de gjennom forvaltning og samfunnsrolle bidrar til en helhetlig samfunnsdokumentasjon. I Innlandet, og i likhet med flere fylker, er også folkemusikkarkivene en viktig del av museumsstrukturen.

Oppsummert

Dette innspillet til strategi for folkemusikk og folkedans har uttrykt behovet for et nasjonalt forankret fagsystem og en digital infrastruktur for folkemusikkarkivene i Norge. Videre har vi også påpekt at folkemusikkarkivene har en viktig samfunnsrolle som bør anerkjennes, fremheves og styrkes. I arbeidet med strategien for folkemusikk og folkedans, basert på våre innspill, mener vi det vil være av stor betydning at Kulturdepartementet styrker folkemusikkarkivene med virkemiddel og tiltak som ikke bare vil komme folkemusikk- og folkedans feltet til gode, men også hele ABM sektoren.

Opplandsarkivet, v/ Sekr. leder, Silje Cathrin Fylkesnes

Hedmark Musikkarkiv, v/ Arkivar, Leif Ingvar Ranøien

Museumsforum i Innlandet, v/ Dir. Ole Aastad Bråten, Valdresmusea og

Adm.dir. Sven Inge Sunde, Anno museum